

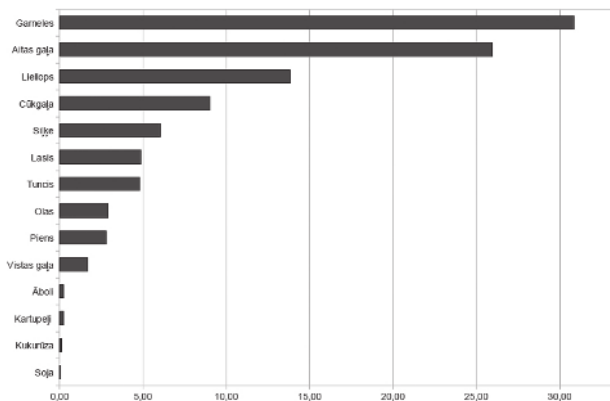
8 SOĻI,
KO ES VARU
DARĪT KLIMATA
LABĀ

1. solis. Pārtika

Pasaulē 14 % siltumnīcas efekta gāzu izmešu rada tas, kā mēs audzējam, apstrādājam, izplatām un patērējam pārtiku. Vēl 18 % izmešu rodas mežu izciršanas dēļ,

Pārtikas produktu klimata ietekme

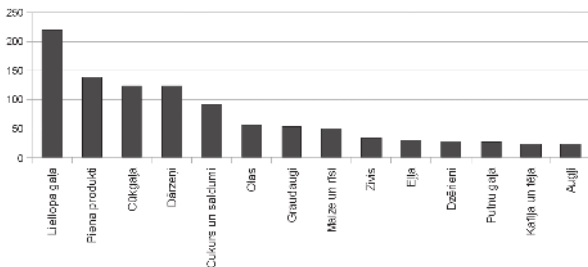

(grami CO₂ / kcal pārtikas)

kas lielā mērā notiek tāpēc, lai atbrīvotu zemi lauksaimnieciskai ražošanai.

Visvieglāk un visbiežāk samazināt savu ieguldījumu globālās sasilšanas pastiprināšanā var ēdiena gatavošanas procesā. Šeit pamatprincipi ir skaidri: kad vien iespējams, izvēlies vietējo, sezonai atbilstošu augu valsts pārtiku! Neizmet to atkritumos! Gandrīz viena desmitā daļa no rūpnieciski attīstītajās valstīs radītajiem siltumnīcas efekta gāžu izmešiem ir no tādu pārtikas produktu audzēšanas, ko neapēd, bet gan izmet atkritumos. Pols Makartnijs iesaka ieviest veģetārās pirmdienas.

Vidējā Latvijas iedzīvotāja diētas klimata ietekme (kg CO₂ gadā)

2. solis. Mājoklis

Vislielāko kopējo CO₂ emisiju apjomu Latvijā rada mājoklis: apkure, elektrība, siltais ūdens. Siltini māju un iegādājies siltu džemperu, lai justos labi zemākā temperatūrā! un taupi enerģiju.

Enerģija, kas tiek izmantota, lai ražotu celtniecībai nepieciešamos būvmateriālus, parasti sastāda 22 % no kopējās enerģijas, kas nepieciešama ēkai tās dzīves ciklā. Tāpēc jāpievērš uzmanība gan izvēlētajiem būvmateriāliem, gan ēkas konstrukcijas energoefektivitātei.

Pierādīts, ka nav neviena cita tik ērti izmantojama celtniecības materiāla, kura ražošanai būtu nepieciešams mazāks enerģijas patēriņš nekā koksnei. Koksnes ražošana un apstrāde ir ne tikai energoefektīva, koksni daudzos gadījumos var izmantot arī tādu energoneefektīvu materiālu kā tērauds, alumīnijs, betons vai plastmasa aizvietošanai.

Katrs koksnes kubikmetrs, kas

tiek izmantots citu celtniecības materiālu aizvietošanai, samazina CO₂ emisijas atmosfērā vidēji par 1,1 tonnu. Ja to pieskaita 0,9 tonnām CO₂, kas tiek uzkrātas koksnē, katrs koksnes kubikmetrs kopumā piesaista divas tonnas CO₂. Pamatojoties uz šiem skaitļiem, koka ēku skaita palielināšana Eiropā par 10 % nodrošinātu CO₂ samazinājumu par 25%, kā to nosaka Kioto protokols.

Kokam termoizolācija ir 15 reižu labāka nekā betonam, 400 reižu labāka nekā tēraudam un 1770 reižu labāka nekā alumīnijam. 2,5 cm biezai koka plātnei ir labāka siltumizturība nekā 11,4 cm biezai ķieģeļu sienai. Tieši tāpēc koks kļūst par arvien populārāku risinājumu.

Ja koksnī pēc izmantošanas nevar izmantot atkārtoti vai pārstrādāt, tā joprojām var atbrīvot enerģiju sadegot. Taču, tā kā sadegšanas rezultātā izdalītais CO₂ daudzums nav lielāks par iepriekš uzkrāto enerģijas daudzumu, koksnes sadedzināšanai ir nulles oglekļa emisiju līmenis.

3. solis. Transports

Kad vien iespējams, izvēlies sabiedrisko transportu vai divriteni, sūti bērnus skolā, kas ir tuvu pie mājām, neļaujies aviokompāniju lētajiem piedāvājumiem. Sabiedriskais transports uz vienu nobraukto pasažierkilometru rada daudz mazāk CO₂ emisiju. Ja tomēr izvēlies braukt ar auto, nebrauc viens.

Lidmašīnu radītais CO₂ izmešu daudzums atmosfērā viena gada laikā ir vienāds

CO₂ emisijas uz 1 pasažierkilometru

Transporta veids	kg CO ₂ e / pasažierkilometru
Lidmašīna	0.160 – 0.250
Automašīna	0.151
Pilsētas autobuss	0.062
Tramvajs un trolejbuss	0.042
Vilciens	0.040
Tālsatiksmes autobuss	0.027

ar CO₂ daudzumu, ko ģenerē viss Āfrikas kontinents kopumā. Gaisa transports ir viens no visstraujāk augošajiem CO₂ gāzu ģenerētājiem atmosfērā, kuras radītais

Citroen C1 – 6 tonnas CO₂

Ford Mondeo – 17 tonnas CO₂

siltumnīcas efekts ir par iemeslu draudošām klimata izmaiņām pasaulē. Nekad nelidotu, kur var aizbraukt ar sabiedrisko transportu.

Land Rover Discovery – 32 tonnas CO₂

4. solis. Darbs un patēriņš

Cilvēki strādā, lai iegūtu līdzekļus savu vajadzību apmierināšanai. Ir reģistrēti gadījumi, kad cilvēki mirst no pārstrādāšanās, līdzīgi kā verdzības laikā. Japānā pat ir jauns vārds – karōshi – kas nozīmē nāve no pārslodzes. Latvieši strādā Eiropā garākās nedēļas – vidēji 42.5 stundas.

Nopelnītā nauda ir arī jāiztērē. Tāpēc, jo lielāki ienākumi, jo lielāka ietekme uz vidi.

Taču pētījumi rāda, ka labklājība un laimes sajūta ir tikai daļēji atkarīga no

ienākumiem. Tā daudz vairāk korelē ar to vai cilvēkiem ir ciešas saites ar ģimeni, kaimiņiem vai piederība kādai sociālai kopienai.

Galda dators – 800 kg CO₂

Neļaujies sevi apmulķot reklāmām un patērētājkultūrai. Pērc retāk, bet labākas un izturīgākas mantas. Labo un pārtaisi. Izmanto bibliotēkas, maiņas portālus un pasākumus. Pavadi brīvo laiku ar ģimeni un draugiem.

Mobilais telefons – 60 kg CO₂

1 SMS ziņa – 0,014 g CO₂

5. solis. Stādi!

Kokus, dārzeņus vai ko citu. Tikai nevis interneta saimniecībās, bet gan dzīvē. Augi absorbē CO₂ un izdala skābekli,

tādejādi cīnoties ar klimata izmaiņām. Savas pārtikas audzēšana samazinās pārvadāšanā radīto oglekļa izmešu daudzumu, bet ir arī interesanta nodarbošanās, īpaši ja jums ir mazi bērni.

Kā ziņo Edinburgas oglekļa kontroles centrs, vidusmēra koki, rēķinot uz vienu audzes kubikmetru, ar fotosintēzes palīdzību uzņem apmēram vienu tonnu oglekļa dioksīda un izdala 0,7 tonnas skābekļa. Koku piesaistītais CO₂ nenokļūst atmosfērā visa koksnes izstrādājuma dzīves cikla laikā, kā arī pēc tā, ja koksnes produkciju pārstrādā un izmanto atkārtoti (piemēram, kokmateriāla plātņu vai reģenerētas koksnes veidā).

6. solis. Bērni un izglītība

Jo vairāk cilvēku pasaulē, jo vairāk resursu viņiem vajag un jo vairāk piesārņojuma rodas. Kļūstiet par vecākiem tikai tādā gadījumā, ja esat simtprocentīgi pārliecināti, ka tā ir jūsu lielākā vēlēšanās.

Mācies pats un palīdzi iemācīties citiem. Aicini arī ģimeni, draugus un kolēģus dzīvot klimatam draudzīgi. Taču bieži vien

jāpārliecina ir nevis tuvākie, bet sveši cilvēki – veikalu administratori, uzņēmumu vadītāji

vai politiķi. Nekautrējies un izsaki savu viedokli, aicinot arī viņus mainīt savus uzskatus un pieņemt videi draudzīgus lēmumus. Kā patērētājam tev ir vara noteikt, ko un cik daudz tu vēlies iegādāties.

Klējpa dators – 200 kg CO₂

7. solis. Politika

Pirms piedalīšanās vēlēšanās izlasi partiju programmas. Atbalsti politikus, kuri

mēģina panākt godprātīgu un ilgtspējīgu enerģētikas politiku un samazināt ietekmes

uz klimatu.

Atbalsti politiku kas vērsta uz energoefektivitātes palielināšanu, neatjaunojamo energoresursu izskaušanu, sabiedriskā transporta un bioloģiskās pārtikas atbalstu.

**Mobilā telefona lietošana – 112
kg CO2 gadā**

Prasi savai pašvaldībai ierīkot veloceliņus un drošas velonovietnes, nodrošināt šķirotu atkritumu savākšanu un veselīgu, sezonālu un bioloģiski audzētu pārtiku bērnudārzos, skolās un slimnīcās.

8. solis. Kopiena

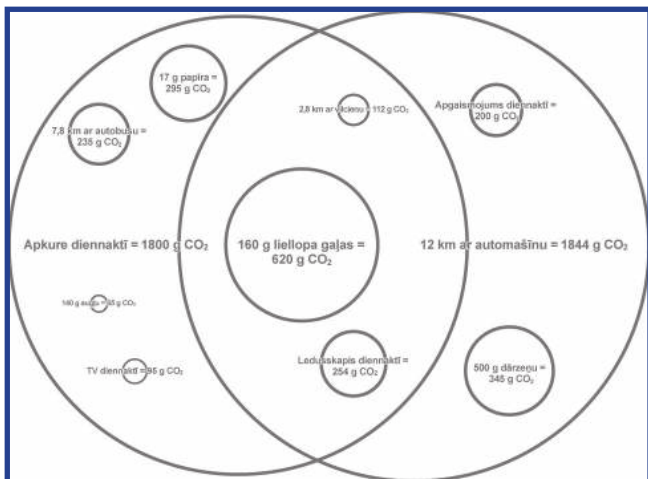
Atrodi domubiedrus, kam arī rūp vides aizsardzība, piedalies uzkopšanas un ideju talkās, citos tuvākās apkāmes pasākumos. Iesaisties sabiedriskās organizācijās, kuru mērķis ir uzlabot vides kvalitāti.

Izrēķini savu oglekļa pēdu Pasaules dabas fonda kalkulatorā – www.pdf.lv/klimats

**Pasaules futbola čempionāts
2010 – 2,8 miljoni tonnas CO₂**

**Jaunas kurpes (vidēji) – 11,5 kg
CO₂**

**Vidējais Latvijas iedzīvotājs
vidēji dienā emitē 11 kg CO₂**

Zaļā brīvība ir nevalstiska vides aizsardzības organizācija, kas dibināta 1993. gadā ar mērķi ir attīstīt sabiedrību, kurā cilvēki dzīvo saskaņā ar sevi un apkārtējo vidi. Mēs informējam sabiedrību par patērētājfilozofijas un globalizācijas tendenču ietekmi uz dabu un sociālo vidi, veicinam vides nevalstisko organizāciju līdzdalību nacionālās un starptautiskās likumdošanas izstrādāšanas, pieņemšanas un ieviešanas procesos un palīdzam cilvēkiem efektīvi līdzdarboties lēmumu pieņemšanā par jautājumiem, kuri tieši vai netieši ietekmē viņu dzīvi, kā arī pretoties ļaunprātīgai varas izmantošanai.

Zaļās brīvības mājaslapā (www.zb-zeme.lv) Jūs atradīsiet plašu informāciju par videi draudzīgu dzīvesveidu, ekofilosofiju, globalizāciju, videi draudzīgu patēriņu un sabiedrības līdzdalību.

Zaļais ceļvedis Jums sniegs daudz noderīgu padomu un informācijas par videi draudzīgu dzīvesveidu, produktu ietekmēm uz vidi un alternatīviem risinājumiem.

www.zalakarite.lv

Latvijas zaļajā kartē (www.zalakarite.lv) Jūs varat saņemt informāciju par videi draudzīgām iniciatīvām un dabas objektiem Latvijā. Šeit jūs atradīsiet saites uz zemiņu tirgiem, eko-veikaliem un ilgtspējīga, dabas objektiem, ekotūrisma mītnēm, videi draudzīgas arhitektūras un dizaina objektiem un daudz ko citu.

Materiāls sagatavots Ziemeļvalstu padomes
atbalstīta projekta „**8 soļi līdz klimatam
draudzīgam dzīvesveidam**” ietvaros.

Zaļā brīvība
Meža iela 4
Rīga, LV-1048
67613806
zeme@zb-zeme.lv
www.zb-zeme.lv

norden

Nordic Council

Darbu sagatavoja un drukāja:
SIA “Europrint tipogrāfija”

Materiāls iespiests uz otrreizēji pārstrādāta
papīra.